

Kansanlähetyksen perustaminen ja alkuvaiheet

Hannulan herätyksestä Kansanlähetykseen
– Viidennen herätysliikkeen tausta ja kehitys
Suomen kirkkohistoria luentosarja
Helsingin yliopisto
Kevätlukukausi 2009, Luento 6
Timo Junkkaala
19.2.2009

-
- Kansanlähetyksen taustat, eri järjestöt, kirkkokansan herätyspäivät, Uusi Tie; kriisit Raamattuopistossa; Kansanlähetyksen ohjelma
-

Kansanlähetyksen taustana useita juonteita

- Juha Kauppisen (1990, 19) mukaan Kansanlähetyksen synnyn taustana oli henkilöitä neljältä eri taholta:
  - 1) Sisälähetyssäitiö ja Ylioppilaslähetys
  - 2) Helsingin Raamattukoulu
  - 3) Suomen Ev.lut. Nuorisolähetys
  - 4) Herätyksiä seurakunnissa
  - Näistä vain Nuorisolähetyksen voi katsoa olleen järjestönä mukana Kansanlähetystä perustamassa. Muuten oli kysymys yksityishenkilöistä.
-

Jännitteitä Raamattuopistossa

- Uuras Saarnivaaran ympärillä jännitteitä (erityisesti suhde KMN:n ekumeniaan), jotka purkautuivat irtisanomiseen 1964
  - Sisälähetysseuran (Raamattuopiston) hallitus arvosteli työntekijöiden jyrkkiä puheita, liian myönteistä suhdetta lapsievankelioimiseen ja ns. Oulun profetiaan, mukanaoloa Uusi Tie -lehden perustamisessa ja yhteyksistä Ylioppilaslähetykseen
-

Ukko-Muroman linja?

- Uolevi Muroma ilmoitti Kotimaassa, että "kirkkoa vastaan" -linja oli saanut liian suuren sijan ja että hän palauttaa Sisälähetyssäätiön isänsä viitoittamalle rakentavalle linjalle
  - Vastakkain olivat siis toisaalla hallitus, Uolevi Muroma ja Marja-Terttu Tolamo ja toisaalla lähes koko työntekijäjoukko
  - Varmaa ei kuitenkaan ole, mille kannalle itse Ukko-Muroma olisi asettunut. Hän oli jo sairauden takia osaksi syrjässä ja kuoli 1966.
-

Helsingin Raamattukoulun evankelioimistyö

- Kerttu Vainikaisen 1953 perustama Helsingin Raamattukoulu vahvisti vuodesta 1961 alkaen evankelioimistyötään kun Kansan Raamattuseurasta siirtyi sen palvelukseen kolme työntekijää
  - Enimmillään työntekijöitä oli yhdeksän, joista Martti Kaipainen osallistui aktiivisimmin uuden järjestön suunnitteluun
-

Nuorisolähetys yhdisti evankelioivia nuoria

- Kolme evankelioivaa ja katulähetystä tekevää nuorten ryhmää (Annis, Frebe ja Kutonen) kohtasivat Kirkkokansan heräyspäivillä ja yhtyivät ensin sen alaisuudessa nimikkeen "Evankelioivat nuoret" alle.
  - 1965 perustettiin Suomen Evankelisluterilainen Nuorisolähetys, joka otti työntekijäkseen Hannu Väliahon ja järjesti ensimmäiset Nuorten herätyspäivät.
-

Herätyksiä seurakunnissa

- 1960-luvun alussa oli joissakin seurakunnissa herätystä.
  - Merkittävimmiksi Kansanlähetyksen synnyn kannalta muodostuivat Lempäälän, Heinolan ja Imatran herätykset.
  - Vaikka seurakuntapapit (Aimo Sorri Lempäälästä ja Matti Väisänen Imatralta) toivat keskusteluun seurakunnallisen näkökulman, järjestöpapit olivat ratkaisevassa asemassa uuden järjestön suunnittelussa
-

Kirkkokansan herätyspäivät kokosivat viidettä liikettä

- Maan ja kirkon tilasta huolestuneet järjestivät 1960-luvulla Kirkkokansan herätyspäiviä, joista suurimpiin kokoontui Helsingin Messuhalliin tuhansia ihmisiä
  - Toimikunnan pj oli Kosti Kankainen ja suurimpien tapahtumien pääpuhuja Osmo Tiililä
  - Kirkkokansan herätyspäivillä syntyi eri puolilta maata olevien viidennen herätysliikkeen ryhmien välille yhteyksiä
-

Uusi Tie –lehden perustaminen

- Uudenlaisen yhteistyön merkki oli Uusi Tie –lehden perustaminen. Lehti alkoi ilmestyä nimellä vuoden 1965 alussa.
  - Sekä Sisäläheteyssäätiön että Helsingin Raamattukoulun hallitukset ottivat kielteisen kannan uuteen lehteen
  - Lehden hallitukseen valittiin mm. Martti Kaipainen ja Arvo Silventoinen Helsingin Raamattukoulusta, Hannu Väliaho Nuorisolähetyksestä, Martti Häkkinen ja Olavi Peltola Sisäläheteyssäätiöstä ja Juhani Lindgren Ylioppilaslähetyksestä
-

Lempäälän, Säämingin ja Juvan kokoontumiset

- Lempäälän Kuljussa alettiin pitää 1962 ns. Yhteyspäiviä, Säämingin Kristillisessä Opistossa 1963 Maallikkotyövoiman valmennuskursseja ja Juvan Hiekkaniemessä 1964 Itä-Suomen herätyspäiviä
  - Nämä tapahtumat muodostuivat uuden järjestön suunnittelukokouksiksi
-

Uuden järjestön luonne ja ongelmat

- Säämingissä v. 1965 lopussa pohdittiin, milloin Kansanlähetys tulisi perustaa.
  - Ongelmina: (1) Tulisiko järjestön tehdä myös ulkolähetystyötä (sekä Sisälähetysäätiöllä että Helsingin Raamattukoululla oli läheiset yhteydet Suomen Lähetysseuraan), (2) Tulisiko vain yksi uusi järjestö entisten rinnalle ja millaiseksi muodostuisi suhde aiempiin järjestöihin sekä (3) Kysymys johtajasta: liikkeeltä puuttui johtaja.
-

Ylioppilaslähetys edellytti ulkolähetysten mukaanottamista

- ❑ Keväällä 1966 Ylioppilaslähetys edellytti ulkolähetysten mukaan ottamista ja laajaa vanhemman polven tukea hankkeelle.
  - ❑ Valittu toimikunta kävi neuvotteluja Lähetysseuran kanssa, minkä seurauksena vakuututtiin oman ulkolähetysjärjestön tarpeellisuudesta.
  - ❑ Samaan aikaan uuden järjestön suunnittelijat olivat sekä Sisälähetysseurassa että Helsingin Raamattukoulussa ajautuneet avoimeen ristiriitaan säätiöiden hallitusten kanssa.
-

Viimeiset sysäykset Kansanlähetyksen perustamiseen

- ❑ Matti Väisänen jäi vuoden 1967 alussa vaille työtä ja otettiin Uuden Tien koulutussihteeriksi ja valmistelemaan Kansanlähetyksen perustamista.
  - ❑ Ylioppilaslähetyksen lähettämät lähetykskandidaatit olivat palaamassa Englannista ja heidän lähettämisensä tuli ratkaista.
  - ❑ Norjan Luterilainen Lähetysliitto lupautui yhteistyöhön ja rohkaisi lähetyksjärjestön perustamiseen
-

Kriisit Sisälähetysäätiössä ja Helsingin Raamattukoulussa

- Kun Kansanlähetyksen perustettiin toukokuussa 1967, perustamisessa mukana olleet Sisälähetysäätiön ja Helsingin Raamattukoulun työntekijät joutuivat vaikeuksiin omilla työyhteisöissään
  - Sisälähetysäätiö irtisanoi Olavi Peltolan ja Eino J. Honkasan ja Helsingin Raamattukoulu Martti Kaipaisen ja Arvo Silventoisen. Tämän seurauksena kaikki raamattukoulun ns. kenttätyöntekijät irtisanoutuivat ja järjestön evankelioimistyö loppui kokonaan.
-

Oppiperusta

- Kansanlähetyks otti itselleen saman oppiperustan, joka oli Ylioppilaslähetyksellä. Sen taustana oli IFES:n oppiperusta, jota oli täydennetty luterilaisittain painottuneella sakramenttiopilla.
  - Aivan ongelmitta kaikki ei Kansanlähetyksen perustamiskokouksessa näytä menneen. Urpo Kyyhkysen mukaan kokouksessa syntyi oppikysymyksistä niin kiivas riita, että joku poistui kokouksesta ovet paukkuen.
-

Johtajaongelmaan ei saatu yksimielistä ratkaisua

- Juhani Lindgrenistä tuli lähetyksjohtaja, Per-Olof Malkista Slaavilaislähetysten johtaja, Olavi Peltolasta lähetysohiston rehtori
  - Pääsihteeriksi nousi monien vaiheiden ja riitaisten äänestyspäätösten jälkeen Matti Väisänen
  - Puheenjohtajana toimi ensin Per Wallendorff ja hänen jälkeensä Eino J. Honkanen.
-

Nuorten miesteologiien suunnittelema ja johtama liike

- Uolevi Muroma arvosteli Kansanlähetystä siitä, että nuoret olivat käyneet liian suuriin saappaisiin.
  - Toisin kuin Sisälähetyssätiössä ja Helsingin Raamattukoulussa, joissa keskeisessä asemassa olivat vahvat naiset (Marja-Terttu Tolamo ja Kerttu Vainikainen), Kansanlähetyks oli nuorten miesten ideoima ja johtama liike
-

Kansanlähetyksen näky

- "Evankelioikaa kansa evankelioimaan kansoja"
  - Kansanlähetyksessä vedottiin Urho Muroman perintöön ja pyrittiin edustamaan samaa herätyskristillisyyttä hänen kanssaan.
  - Slaavilaislähetyksestä tuli Per-Olof Malkin johdolla näkyvä, julkisuutta kiinnostava ja nopeasti kasvava osa Kansanlähetyksen toimintaa
-

Mistä Kansanlähetyks sai kannattajansa?

- On arvioitu, että Kansanlähetyksen kannattajakunnasta puolet tuli Sisälähetyssäätiön, Helsingin Raamattukoulun ja Kansan Raamattuseuran piiristä ja toinen puoli 1960-luvun nuorisoherätyksistä ja oman evankelioimistyön välityksellä. (Huotari 1981, 61)
  - Toisaalta on arvioitu, että enemmistö kannattajista tuli Raamattuopiston yhteyksistä, sen kannattajakunnan hajaannuksesta. (Heino 1985, 353)
-

Raamattuopiston "jatkosota"

- Uolevi Muroma ajautui ristiriitoihin Marja-Terttu Tolamon ja Sisälähetyssäätiön hallituksen kanssa ja siirtyi Kansanlähetykseen 1971
  - Häntä seurasi iso joukko kenttätyöntekijöitä ja järjestön kannattajia. Tämän jälkeen arvio, että Kansanlähetykselle sai erityisen paljon kannattajia Sisälähetyssäätiöstä, tuntuu perustellulta.
  - Kriisissä näyttää olleen enemmän kysymys henkilöiden välisistä erimielisyyksistä kuin teologisesta linjasta
-

Ristiriitojen siemenet jäivät

- Kansanlähetystä perustettaessa ei saatu kokonaan ratkaistuksi valmisteluvaiheessa esiin tulleita ongelmia.
  - Ongelmia syntyi pian kaikilla kolmella alueella; ristiriitoja vanhojen järjestöjen kanssa, jännite ulko- ja sisälähetyksen välillä ja puute (selvästi muiden yläpuolelle nousevasta ja kaikkien arvostamasta) johtajasta
-

Teologisten taustojen erilaisuus

- Kansanlähetykseen tuli sekä allianssihenkistä herätys- ja pyhityskristillisyyttä (sekä Hgin Raamattukoulun/KRS:n taustalta että Nuorisolähetyksestä)
  - että luterilaisemmin painottunutta, pohjoismaalaiseen, ns. roseniolaiseen taustaan tukeutunutta evankelista pietismiä (Ylioppilaslähetys, Peltola, Wallendorff)
  - Eino J. Honkanen ja Matti Väisänen, joista tuli järjestön pitkäaikaiset johtajat, pyrkivät tasapainoilemaan näiden välillä.
-